

ENTREVISTA DO COTS A DAVID SILVA. Presidente de EAPN GALICIA

Marta Capeáns Outeiro

De EAPN sabemos que é unha macro **organización** estruturada en forma de grande rede ao longo dos Estados membros da UE. O seu obxectivo é ser a gran voz que difunda, presione, promova e faga efectivas políticas reais para combater a pobreza e a exclusión social; e que se leva facendo a nivel europeo dende o ano 1990.

No caso galego, e dende que nace o voso traballo no ano 2008, se nos ocorren unha chea de dúbidas:

• **O traballo dende Galicia canto de marxe de manobra autónoma ten?, ou a pauta ven moi definida e estruturada dende o marco europeo da organización?**

Temos total autonomía de xestión. EAPN Europa e EAPN España teñen unha estrutura semellante á Unión Europea e ao estado autonómico. O que nos une son as causas e estratexias compartidas e a seguridade de que para ter un mínimo éxito de incidencia política é imprescindible traballar de xeito coordinado nos ámbitos europeo, estatal, autonómico e local. A acción de cada unha das organizacións céntrase nos eidos aos que pertence; no caso de EAPN Europa a incidencia vai dirixida ao Parlamento Europeo e á Comisión; EAPN España traballa a nivel do Goberno español; e EAPN Galicia céntrase na nosa Comunidade Autónoma.

• **Canto poder de decisión teñen no devir do día a día a participación dos 25 membros actuais qué engloban EAPN Galicia?**

Somos unha rede de entidades, polo que as estratexias e os plans operativos da EAPN Galicia decídenos os seus 25 membros directos, moitos deles federacións que representan á súa vez a 125 entidades de base. A principal liña estratéxica interna que temos é a procura da participación das entidades membro no día a día: nos grupos de traballo, resolucións asemblearias, actividades, posicionamentos políticos, presenza estatal e europea, etc.

- **Cál é a estrutura organizativa de EAPN en Galicia:**
- **RRHH: canto persoal ten traballando, canto persoal con cargo dentro da organización (aínda que o seu traballo sexa outro?...), qué volume de persoal voluntario move?**

A estrutura é moi sinxela. Actualmente hai dúas persoas traballando de xeito remunerado, aínda que con apoio técnico dende EAPN España. O resto é voluntariado, entendendo como tal tanto a profesionais ou persoas en risco ou situación de pobreza ou exclusión das nosas entidades membro que coordinan ou participan nas diferentes actividades que se organizan. Temos tamén algunha persoa voluntaria para actividades moi concretas (comunicación, investigación, dinamización, etc.).

- **Actividades: (destacar as que figuran na memoria anual do ano 2013) e engadir aquelas novas que non se ven pero se fan (representación en institucións, captación de novos membros, etc...)**

Traballamos en tres áreas principalmente: incidencia política, participación de persoas en risco de pobreza ou exclusión social e defensa do terceiro sector e do diálogo civil en todas as actuacións e mesas de diálogo público nas que se decidan ou traten normativas ou plans que nos afecten como sector ou que afectan directa ou indirectamente aos colectivos cos que traballamos.

As actuacións públicas máis coñecidas son o Encontro de Cidadanía Inclusiva e participación de persoas en pobreza ou exclusión (de xeito anual en Compostela pero que teñen continuidade a nivel estatal e europeo); o Foro anual sobre Pobreza e Exclusión Social, que pretende ser o lugar de encontro de todo o terceiro sector galego; ou a celebración do Día Internacional de Loita contra a Pobreza no Parlamento de Galicia (cada 17 de outubro). Sempre fomentando a coordinación co CERMI Galicia e a Coordinadora Galega de ONGD, as outras dúas plataformas sociais galegas.

Estas actividades xorden dun dos nosos grupos de traballo, o de Participación. Tamén están activos os de Comunicación, Fondos Estruturais e Desenvolvemento Normativo. Este traballa tamén con subgrupos como o dedicado a fomentar a implantación de cláusulas sociais na contratación pública ou á análise de propostas para defender e mellorar o sistema de Rendas Mínimas como a RISGA. No 2014, e coa colaboración imprescindible do Colexio de Traballo Social, puidemos levar a cabo o Informe sobre a RISGA, "Dos papeis ás persoas".

• **De onde provén o financiamento, e que limitacións ten para poder ser incrementado. Cales sons as aportacións dos membros integrantes?**

Financiámonos grazas ás cotas dos nosos membros e á aportación de EAPN España a través da convocatoria estatal do IRPF. Máis alá de aportacións puntuais ou do financiamento temporal dun posto de traballo, apenas temos financiamento da Consellería de Traballo e Benestar; isto é algo deliberado, para non limitar a nosa independencia na esixencia política e para non competir coas nosas entidades membro no financiamento público. No noso vixente plan estratéxico temos previsto aumentar os ingresos mantendo estas condicións.

• **Qué visión xeral ten EAPN Galicia das políticas sociais levadas a cabo polas diferentes administracións en relación á situación actual de pobreza?**

Temos dito en numerosas ocasións que erradicar situacións de pobreza é exclusión pasa, en primeiro lugar, porque exista unha vontade política real, algo que no noso país non se ten dado ata o de agora. Nin sequera nos anos de bonanza e crecemento económico puidemos ver unha redución efectiva dos índices de pobreza en España. Nos últimos anos, a situación empeorou dramaticamente, dándose un desmantelamento paulatino do estado benestar coas políticas públicas baseadas nos recortes de dereitos e prestacións sociais.

Ademais, vemos como cada vez máis estase a culpabilizar ás persoas en pobreza e exclusión da súa situación trasladándolles a responsabilidade completa de non saír adiante, obviando a responsabilidade colectiva que temos como sociedade. Isto ten unha relación directa coa volta ao asistencialismo e á beneficencia algo que socaba a dignidade das persoas e non as axuda a saír desa situación.

Por outra banda, ningunha administración está a considerar o papel imprescindible do terceiro sector na loita contra a pobreza e a exclusión. Pensamos que a sociedade civil organizada está para colaborar coas institucións públicas na resolución dos problemas que afectan á cidadanía. Lamentablemente, os gobernos aínda pensan que lle están a facer un favor ás entidades sen ánimo de lucro dándolles subvencións para realizar programas sociais, cando en realidade é xusto ao revés. Nestes tempos, as organizacións non lucrativas estamos a ser a barreira para deter a privatización dos servizos sociais públicos e a entrada do lucro na prestación de servizos dirixidos a loitar contra a pobreza e a exclusión social.

- Os diferentes organismos que intentamos concienciar, o noso Colexio tomou tamén a decisión estratéxica de ser unha voz máis na defensa dos usuarios por medio das voces disconformes dos nosos colexiados, sobre o incremento do serio problema da exclusión social e dos niveis da pobreza, moitas veces sentimos frustración polas políticas sociais actuais da administración nesta loita,

- Realmente hai unha escoita activa cando se denuncia e se emiten datos?

Penso que neste punto estamos no mesmo barco. O noso estilo é a incidencia política propositiva. Non evitamos a denuncia e a crítica pero sempre buscamos no noso interlocutor o entendemento e facilitarlle propostas solventes de solución ou mellora. Aínda que nos supón un esforzo importante, conseguimos que se nos escoite. Que se faga de xeito activo depende de que se nos considere un actor político máis, cunha mensaxe compartida e homoxénea, con capacidade de crítica e denuncia.

Aquí nos queda por avanzar, tanto entre nós, para aproveitar todo o potencial que a efectos comunicativos ten a nosa rede (e que no 2014 tivo xa un avance importante, rematado coa nosa campaña #Dereitos365) como continuar a coordinación coas outras dúas plataformas galegas do terceiro sector e con outros actores (Colexios profesionais, universidades, medios de comunicación, etc).

Hai dúas novas positivas neste eido. Unha é interna pero que pouco a pouco estamos conquerindo transmitir á sociedade: non hai fronteiras nin parcelas na loita contra a pobreza e a exclusión. En EAPN Galicia traballan en rede entidades que loitan polos dereitos de todo tipo de colectivos, pero que temos causas compartidas e así as transmitimos. Dar prioridade ás causas por encima dos logos. A outra nova positiva é a crecente participación e opinión de persoas en pobreza ou exclusión social por si mesmas, directamente e sen intermediarios. Nos nosos Encontros de Participación e cada vez máis na maioría de actividades pero sobre todo grazas as oportunidades de comunicación que ofrecen as redes sociais.

- Qué pode ser que esteamos a facer mal, e que se poda mellorar? (o feito de ter unha implantación tan grande, e xa dilatada no tempo, ten que dar lugar a un sinfín de experiencias noutros países,...)

O inimigo e os retos son moi grandes, pero son os mesmos en Galicia e en todo o planeta, polo que para nós é decisivo poder traballar e ter información como mínimo nos niveis europeo e estatal. Participar no comité europeo de seguemento dos Fondos Estruturais (sobre todo Fondo Social Europeo) ou ter comunicación directa co departamento da Comisión Europea responsable da aprobación e seguemento dos diferentes plans operativos rexionais, como o galego, abre cando menos posibilidades reais de interlocución no eido institucional galego.

Para poder mellorar o traballo en rede a clave é a xenerosidade como organizacións de dar prioridade ao traballo por causas compartidas e á defensa de dereitos sociais por enriba de logos ou egos individuais. A confianza mutua e o liderado nunha rede non se consegue con imposicións ou reclamando cotas de poder, senón traballando con xenerosidade e esforzo polo que nos beneficia a todas, con estratexias compartidas e principios democráticos. Quédanos moito por avanzar neste eido pero creo que podemos presumir como terceiro sector galego do que xa temos conseguido.

As plataformas cidadáns xurdidas dende o 15 M, que actualmente se están a organizar como partidos políticos parecen ter como punto en común a denuncia da desigualdade e o proclamarse como “anti sistema”,

• Poden ser eficaces como unha voz alternativa máis para loitar contra a pobreza? Ou parece que saben o que lles molesta, pero non como cambialo?

É unha excelente nova, como garantía de que vai seguir a defensa dos dereitos sociais e combater o asistencialismo e o esnaquizamento do estado do benestar. No 2014 temos que felicitarnos porque aspectos como a denuncia da desigualdade e unha imprescindible redistribución de ingresos figuran, por fin, na axenda política, e moito desta felicitación debémoslla a este tipo de movementos.

Da súa eficacia como alternativa de goberno non temos aínda exemplos nin evidencias. A xestión de políticas, recursos e orzamentos públicos é moi difícil, polo que ter principios claros (que non dogmas), capacidade de diálogo e de vontade para resolver problemas por enriba de logos, é imprescindible.

Nos vindeiros meses teremos ocasión de vernos de novo con forzas políticas e candidaturas a alcaldías para presentarlle as demandas dende as organizacións sociais. A coordinación entre institucións é imprescindible, pero dende logo é fundamental ter claros os principios ideolóxicos para que as políticas públicas que se implanten sexan coherentes. E nestes últimos anos, por desgracia, tivemos varios exemplos de confusión ideolóxica en bastantes concellos galegos.

Na Galicia actual empézanse a vislumbrar grupos, pequenos polo de agora, que plantexan a necesidade de establecer una Renda Social Básica.

• Temos capacidade para plantexarnos esta como un proxecto serio e viable?

• Qué opinión lle merece a Renda Básica a EAPN?

Como Renda Básica Universal garantida non temos unha posición única nas nosas entidades membro. En varias delas se defende pero

noutras non se entende como viable. O que si defendemos é unha Renda de Inclusión digna para todas aquelas persoas en situación de pobreza ou exclusión que o precisen sen importar en que lugar do estado resida, e sempre como ferramenta de inclusión social activa. Para que realmente sexa efectiva aínda teríamos moito que cambiar, especialmente no relativo á súa tramitación e xestión desde as institucións públicas.

• **Ten Galicia e España capacidade para plantexarse un proxecto desa dimensión?**

O acerto da campaña pola Renda Básica foi avanzar moito no debate sobre as posibilidades dunha Renda Mínima para as persoas en pobreza ou exclusión social (a nosa RISGA con melloras en importes e xestión). Europa, España e Galicia, teñen a capacidade de expor este proxecto. En Europa defendemos que se aprobe canto antes a Directiva sobre Renditas Mínimas, entendéndoas como un dereito subxectivo.

En España vimos de presentar un informe sobre este tema en cada unha das CCAA. É insultante o desprezo que se fai aos dereitos sociais de milleiros de persoas e ao artigo 14 da Constitución que en teoría ampara a súa igualdade ante a lei. É indigno e ata ilegal que no 2013 so 0,6 de cada mil persoas en Castela a Mancha percibiran unha renda mínima (4,08 en Galicia) mentres que en Euskadi o facían 34 de cada mil.

Unha renda mínima para as 743.000 familias españolas que no 2013 non tiveron ningún ingreso suporía un coste anual de 4.607 millóns de euros. (Estudo Cáritas, 85% salario mínimo). Hai que lembrar que os técnicos de Facenda cifran en 60.000 millóns de euros a cantidade anual que escapa do control do fisco. Non é unha cuestión orzamentaria senón de mera vontade política.

Máis no pequeno mundo, ou territorio este que nos ocupa, e tal vez cos pés ben asentados na terra, e mirando con lupa o que si xa temos:

• **Qué se esperaba e que mudou, si é que en algo o fixo xa, as expectativas de EAPN sobre a Lei de Inclusión Social de Galicia publicada a 1 de xaneiro do ano 2014?**

Eramos e somos moi optimistas coa Lei de Inclusión. Aínda que mellorable, o seu enfoque de inclusión social activa e de relación co emprego segue a ser sorprendentemente novidoso en comparación con outras comunidades e a nivel estatal.

O gran problema é que este optimismo enfréase día a día polo retraso na publicación do seu Regulamento, e xa levamos máis de seis meses. Con todos os problemas de retrasos e xestión que elo conleva

e a incidencia que iso ten nas vidas das persoas receptoras. O aspecto orzamentario semella que avanzou un pouco máis, aínda que so a partir do 2013 contamos con incrementos minimamente decentes.

- **A Risga está sendo o que pensabamos que ía ser? (O COTSG a destaca como un dos grandes focos de queixas e denuncias, malestar e desacordo dos profesionais, no 2014)**

Definitivamente, no. Recentemente e coa axuda do Colexio puídemos facer unha consulta e un informe sobre a RISGA e os centos de dúbidas que está a xerar a súa implantación. E os problemas xerais están moi identificados: endurecemento drástico dos requisitos de acceso, escasa coordinación política e técnica entre administracións e departamentos implicados, atrasos na tramitación dos expedientes sobre todo no eido autonómico pero tamén no eido local, carencia orzamentaria e sobreforzo e frustración dos profesionais de base (sobre todo servizos sociais comunitarios e ONG implicadas).

O 2015 deber ser o ano no que se afronten estes problemas, tecnicamente, co Regulamento e politicamente coa corresponsabilidade entre administracións que será unha das nosas principais reclamacións de cara ás eleccións municipais e autonómicas.

- **Gustaríanos contar cunha pequena reflexión sobre as medidas e o impacto na poboación que se levaron a cabo de a administración nos últimos tempos: medidas para mediar/paliar os desafuzamentos, ticket social eléctrico, etc... Realmente están funcionando? Serven para algo?**

Medidas illadas, sen apenas relación con políticas integrais de acción social xa que xorden de impulsos políticos puntuais, e dende logo sen a coordinación ou supervisión dos departamentos competentes na inclusión social; son pouco mais que meros fogos de artificio. E moito máis se o que xera é traballo administrativo extra nos profesionais de base. Nesta loita da coordinación e a coherencia, as persoas profesionais responsables dos servizos sociais comunitarios saben que teñen un aliado.

- **A modo de conclusión e de sonos para o vindeiro 2015, e anos vindeiros:**

- **Qué opinión merece o estudo realizado pola Consellería de Traballo e Benestar Social sobre a Pobreza en Galicia, presentado en Xullo de 2014?**

¿Un estudo sobre a pobreza infantil? ¿Existe? En serio, sabemos que existe e da súa calidade como diagnóstico e análise da situación, pero por moito que o temos reclamado (directamente, medios de comunicación, grupos parlamentarios) aínda non o conseguimos.

Quédanos o Valedor do Pobo, pero é evidente que aínda queda moito por avanzar na transparencia das administracións públicas.

• **Cales son as vosas expectativas depositadas na Estratexia de Inclusión Social de Galicia 2014/2020...? Nace coxa, pode aportar algo realmente tanxible, ou ser a panacea?**

É unha boa nova a poesía desta nova Estratexia pero a prosa comeza agora. No 2015, co primeiro plan bianual que a desenvolve, veremos se son soamente boas palabras ou se concreta en medidas, indicadores e orzamentos convincentes, pero hoxe hai razóns para o optimismo. Ten un enfoque integral de respecto á dignidade das persoas e de fomento da inclusión social activa, en principio lonxe de fomentar medidas asistencialistas. A actitude da Consellería de Traballo e Benestar foi moi aberta á escoita e á negociación de cada unha das nosas propostas, na que se recollen máis de 30 na Estratexia: participación das persoas en pobreza ou exclusión social; redución de burocracia; apoio a familias monoparentais; a fillos e fillas de vítimas de violencia de xénero ou a vítimas de prostitución ou trata; loita contra o fracaso escolar; non admisión do lucro nos servizos sociais; vivendas tuteladas para persoas sen fogar; etc.

Insisto. A prosa comeza no 2015. Neste ano a Xunta comprométese a cumprir os prazos de resolución da RISGA que marca a Lei de Inclusión e aumentar drasticamente a coordinación e corresponsabilidade cos concellos. Unha coordinación política pero tamén técnica para defender de xeito efectivo políticas públicas e non xogar ao ping pong cos dereitos sociais dos 630.000 galegos en risco de pobreza e exclusión.

Paradoxalmente, a principal debilidade da propia Estratexia ven da Consellería de Facenda, quen xestiona ante a UE a maioría do seu orzamento. Con bo criterio e aprendendo de erros pasados, a Comisión Europea esixe transparencia e diálogo en todo o proceso de planificación e xestión dos fondos, con participación constante e estable da sociedade civil organizada. Ningún destes requisitos se está a cumprir. Non é estraño e preocupante o retraso pola aprobación do Plan Operativo (bochornoso en apartados como en Educación, por certo) presentado a Bruxelas e a chegada dos fondos.

Mil grazas!!

Marta Capeáns Outeiro, colex. 1020 do COTSG